

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisen-
annetun lain muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan alueiden kehittämisen-
annettua lakia muutettavaksi siten, että mahdollistetaan aluekehitysviranomaisena toimivan maakunnan liiton toimiminen Euroopan yhteisön rakennerahastoista tulevan rahoitusosuuden myöntävänä viranomaisena INTERREG-yhteisöaloiteohjelmassa. Tarkemmat säännökset siitä annettaisiin asetuksessa.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi lakiin lisät-

täväksi säännös, jolla vahvistetaan se jo voimassa ollut käytäntö, että lakia sovelletaan soveltuvin osin aluekehitysviranomaisen ja aluekehityksestä vastaavan ministeriön rakennerahastojen varoista myöntämiin avustuksiin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Euroopan yhteisöllä (EY) on neljä rakennerahastoa, joista myönnettävillä varoilla tuetaan Euroopan unionin (EU) jäsenvaltioiden rakennekehitystä. Kunkin rahaston toiminnasta säädetään tarkemmin neuvoston asetuksissa ja niitä täydentävissä määräyksissä. Rahastojen toiminnan yhteensovittamisesta on annettu neuvoston asetus rakennerahastojen päämääristä ja tehokkuudesta ja niiden toiminnan yhteensovittamisesta keskenään ja Euroopan investointipankin toiminnan sekä muiden rahoitusvälineiden kanssa (ETY) N:o 2052/88, jota on muutettu viimeksi asetuksella (EY) N:o 3193/94, jäljempänä puiteasetus. Yksityiskohtaisemmat säännökset rakennerahastojen toiminnan yhteensovittamisesta ovat asetuksen 2052/88 soveltamisesta rakennerahastojen toiminnan

yhteensovittamisen osalta toisaalta keskenään ja toisaalta Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 4253/88, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EY) N:o 3193/94, jäljempänä koordinaatioasetus.

Puiteasetuksen 1 artiklassa määritellään ne tavoitteet, joita rahastojen varoilla voidaan tukea. Tuen saaminen edellyttää kansallisia ohjelmaehdotuksia, jotka EY:n komissio hyväksyy. Ohjelmille asetettavista vaatimuksista ja tuen myöntämisen ehdoista säädetään edellä mainituissa asetuksissa.

Koordinaatioasetuksen 11 artiklan mukaan komissio voi omasta aloitteestaan päättää ehdottaa jäsenvaltioille, että nämä pyytäisivät tukea toimenpiteille, joihin liittyy yhteisön kannalta erityinen etu. Näitä kutsutaan yhteisöaloitteiksi. Artiklan mukaan kaksi tai

useampi jäsenvaltio voi edellä mainitun kohdan mukaisesti esittää omasta aloitteestaan tai komission pyynnöstä tukihakemuksen useampaa valtiota koskevaan toimintaan.

Yksi edellä tarkoitetuista komission luomista yhteisöaloitteista on INTERREG. Sen tavoitteena on kehittää rajat ylittävää yhteistyötä ja auttaa unionin sisä- ja ulkorajoilla sijaitsevia alueita selviytymään ongelmista, jotka aiheutuvat syrjäisestä sijainnista.

Suomi jätti komissiolle seitsemän INTERREG II -yhteisöaloiteohjelmaehdotusta. Näistä neljä (Pohjois-Kalotti-, Suomen ja Ruotsin saaristo-, Merenkurkun ja Mittskandian sekä Barents-ohjelma) on laadittu yhdessä Ruotsin puoleisten alueiden kanssa. Muut kolme ohjelmaa ovat niin sanottuja itärajaohjelmia, joissa toiminta suuntautuu Viroon ja Venäjään. Komissio hyväksyi toimenpideohjelmat kesällä 1996.

Toimenpideohjelmiin sisältyy muun ohella yhteistyössä ohjelman toteuttamiseen osallistuvien viranomaisten kanssa laadittu ohjelmien hallintomalli. Barents-ohjelmaa hallinnoi alueellinen yhteistyöelin (hallintokomitea), johon kuuluu edustajia Suomesta, Ruotsista, Norjasta ja Venäjältä. Hallintokomitean tehtävänä on arvioida, mitkä hankkeet tulevat ohjelmassa rahoitettaviksi. Norjan ja Venäjän viranomaisten edustajat eivät osallistu rakennerahastovarojen käyttöön liittyvään päätöksentekoon. Rakennerahastoista tulevan rahoitusosuuden myöntää kussakin ohjelmassa erikseen siihen tehtävään nimetty viranomainen. Komissio maksaa kaikista rakennerahastoista tulevat varat suoraan tälle viranomaiselle ohi valtion talousarvion. Barents-ohjelmassa tämä viranomainen on Lapin liitto, Suomen ja Ruotsin saaristo-ohjelmassa Ahvenanmaan maakuntahallitus ja Pohjois-Kalotti- sekä Merenkurkun ja Mittskandian ohjelmissa Ruotsin asianomainen lääninhallitus. Hallintomalliin on tarkoitus siirtyä vuoden 1997 alusta.

Alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993), jäljempänä aluekehityslaki, tavoitteena on edistää maan alueiden omaehtoista kehittämistä ja tasapainoista alueellista kehitystä. Aluekehitysvastuu on kunnilla ja valtiolla. Aluekehitysviranomaisena toimii maakunnallisesta edunvalvonnasta ja seutukaavoituksesta huolehtiva kuntayhtymä (maakunnan liitto), joka toimii rakennuslain (370/1958) 18 §:n 3 momentissa tarkoitettulla alueella. Aluekehitysviranomaisen tehtävistä on säädetty aluekehityslain 3 §:ssä

yleisellä tasolla. Maakunnan liitot huolehtivat muun muassa yleisestä aluepoliittisesta suunnittelusta sekä aluehallintoviranomaisille kuuluvien aluekehitystoimenpiteiden yhteensovittamisesta. Aluekehitysviranomaiset hoitavat lisäksi lain 3 §:n 4 momentin mukaan tehtäviinsä liittyviä kansainvälisiä asioita ja yhteyksiä.

Lapin liitolle Barents-ohjelmassa annetut tehtävät eivät sinänsä ole ristiriidassa Suomessa voimassa olevan lainsäädännön kanssa, mutta se ei yksiselitteisesti oikeuta liittoa toimimaan rakennerahastoista maksettavien avustusten maksajana muutoin kuin maakunnan kehittämisrahaan liittyvien tehtävien osalta. Barents-ohjelmaa koskevassa komission päätöksessä Lapin liitolle on kuitenkin annettu viranomaistehtäviä kaikkien EU:n rakennerahastoista maksettavien avustusten osalta. Tehtävät liittyvät paitsi tuen myöntämiseen ja maksamiseen, myös tuen käytön valvontaan ja mahdolliseen takaisinperintään.

INTERREG-yhteisöaloiteohjelmat ovat tyypillisesti ohjelmia, joita EU edellyttää hallinnoitavan alueen tasolta. Aluekehityksestä vastaava ministeriö toimii INTERREG-ohjelmissa keskushallintotasolla yhteensoviittavana ministeriönä ja se toimii ohjelmien toteuttamisen seurantaan varten perustettavan toimielimen (seurantakomitea) sihteeristönä. Ministeriö ei osallistu Barents-ohjelmassa aktiivisesti rahavirtoihin eikä sillä tältä osin ole oikeutta suorittaa maakunnan liittoon kohdistuvia tarkastuksia. Laki valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja (353/1995) antaa kuitenkin valtiontilintarkastajille ja valtiontalouden tarkastusvirastolle laajat valtuudet tarkastaa maakunnan liiton toimintaa. Lapin liiton Ruotsin puolelle myöntämien varojen osalta kyseisillä viranomaisilla on oikeus tarkastaa varojen myöntämistä ja tositteita Suomen puolella. Suomen valtion viranomaisella ei ole toimivaltaa toisen valtion alueella, joten avustuksen saajia Ruotsissa ne eivät voi tarkastaa. Valtiontalouden tarkastusvirastoa vastaavalla ruotsalaisella viranomaisella (Riksrevisionsverket) on tarkastus oikeus varoihin, jotka on budjetoitu Ruotsin valtion talousarvioon. Talousarvion ulkopuolisiin varainsiirtoihin tarkastusoikeus toistaiseksi puuttuu. Kyseisellä viranomaisella on kuitenkin oikeus tarkastaa niitä hankkeita, joissa on mukana Ruotsin

valtion talousarviovaroja. Lapin liiton Ruotsiin myöntämiä avustuksia kyseinen viranomainen voi tarkastaa siinä laajuudessa, kuin se on tarpeen Ruotsin talousarviovarojen tarkastamiseksi. Ruotsissa on vireillä hanke, jossa laajennettaisiin kyseisen viranomaisen tarkastusoikeutta koskemaan myös talousarvion ulkopuolisia varainsiirtoja.

Alueiden kehittämisestä annetun asetuksen (1315/1993), jäljempänä aluekehitysasetus, muutoksella, joka tuli voimaan toukokuussa 1996, haluttiin muun muassa ottaa huomioon maakunnan kehittämisrahan käyttö rakennerahastoista tulevan rahoituksen saamisen edellytyksenä olevana kansallisena osarahoituksena. Muutoksen ei katsottu välttämättömästi edellyttävän lain muutosta. Säädöspohjan yhtenäisyys vaatisi kuitenkin aluekehityslakiin vastaavaa säännöstä.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa aluekehitysviranomaisena toimivan maakunnan liiton toimiminen komission hyväksymän INTERREG II -toimenpideohjelman hallintomallin mukaisesti rakennerahastoista tulevan rahoitusosuuden hankkeisiin myöntävänä viranomaisena. Tavoitteeseen päästään lisäämällä aluekehityslainsäädäntöön maakunnan liiton tehtäviin kyseistä tehtävää koskevat säännökset.

Esityksen tavoitteena on lisäksi selkiyttää maakunnan liittoja ja asianomaista ministeriötä koskevaa säädöspohjaa siten, että aluekehityslakiin kirjataan se jo voimassa ollut käytäntö, että maakunnan liitto ja asianomainen ministeriö soveltavat aluekehityslain säännöksiä soveltuvien osin myöntäessään avustuksia rakennerahastojen varoista.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

INTERREG II "Barents" -yhteisöaloitteeseen tarkoitettujen rakennerahastojen varat maksetaan ohi valtion talousarvion suoraan Lapin liitolle, joka on toimenpideohjelmassa nimetty EU-rahoitusosuuden myöntäväksi viranomaiseksi. Esityksellä ei ole suoranaisesti valtion tuloja tai menoja lisäävää vaikutusta. Esitys mahdollistaa INTERREG II Barents -yhteisöaloitteen toteuttamiseksi käytettävän yhteisön rahoitusosuuden maksa-

misen. Kyseinen rahoitusosuus koko ohjelmakaudella 1995-1999 on yhteensä 10,457 miljoonaa eua.

Koordinaatioasetuksen 23 artiklan mukaan jäsenvaltio on toissijaisesti vastuussa aiheuttomasti maksettujen rakennerahastovarojen takaisin maksusta komissiolle, jollei jäsenvaltio ja/tai välittäjä ja/tai hankkeenedistäjä voi osoittaa, ettei kyse ole niiden syyksi luettavasta väärinkäytöksestä tai laiminlyönnistä. Vastuu EY-oikeuden noudattamisesta on jäsenvaltiolla kokonaisuudessaan. Vastuun toteuttamista koskevat vaateet kohdistetaan jäsenvaltion hallitukseen. Hallitus on vastuussa riippumatta siitä, mikä valtion elin on tosiasiallisessa vastuussa EY-oikeuden rikkomisesta. Tämä voi olla myös valtiosääntöoikeudellisesti itsehallinnollinen elin, kuten kunta tai kuntien muodostama kuntayhtymä. Valtion hallitus voi tämän toissijaisen vastuunsa perusteella joutua suorittamaan väärinkäytöksen vuoksi menetetyt varat komissiolle. Kuitenkin INTERREG II "Barents" -yhteisöaloitetta koskevan toimenpideohjelman mukaan EU-rahoituksen Suomeen ja Ruotsiin myöntävä viranomainen eli Lapin liitto on suoraan vastuussa komissiolle EU-rahoituksen käytöstä, valvonnasta ja takaisinperinnästä. Valtiolla tulisi takaisinmaksutilanteen varalta olla Lapin liittoa kohtaan takaisinsaantioikeus komissiolle maksamiensa varojen osalta. Tämä merkitsisi taloudellisia vastuita viime kädessä myös Lapin liitolle.

Kuntayhtymän jäsenkunnat vastaavat kuntayhtymän veloista. Taloudellisten vastuiden ollessa huomattavat kuntayhtymän tulisi kuitenkin harkita, miten vastuiden kattaminen varmistetaan riittävällä tavalla. Eräs tapa on vastuuvakuutuksen hankkiminen. Lapin liitto on ryhtynyt toimenpiteisiin tällaisen vakuutuksen hankkimiseksi.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esitys mahdollistaa maakunnan liiton toimimisen rakennerahastovaroja myöntävänä viranomaisena. Tällaisena viranomaisena toimiminen merkitsee maakunnan liitolle uusia hallinnollisia tehtäviä. Tehtävän hoitaminen edellyttää tarpeellista henkilöstömäärää sekä EY:n vaatimukset täyttävää kirjanpito- ja seurantajärjestelmää. Tehtävän hoitamiseksi Lapin liitto on hankkinut jo olemassa olleen henkilökuntansa lisäksi kolme henkilöä toimimaan kokopäiväisesti Ba-

rents-ohjelman hallinnointiin liittyvissä tehtävissä. Kirjanpito- ja seurantajärjestelmä on valmisteilla. Järjestelmän valmistuttua Lapin liitto täyttää näiltäkin osin tehtävän vaatimat edellytykset.

3.3. Ympäristövaikutukset

Yhteisöaloiteohjelmat, kuten muutkin rakennerahasto-ohjelmat, tulee toteuttaa yhteisön ympäristöoikeuden ja Suomen ympäristölainsäädännön vaatimusten mukaisesti. Ohjelmiin sisältyy myös toimenpiteitä, joiden tavoitteena on osaltaan parantaa ympäristön tilaa.

3.4 Vaikutukset pohjoismaiseen yhteistyöhön

Viimeisten vuosien kokemukset osoittavat, että pohjoismaista aluepoliittista yhteistyötä ja yhteistoimintaa maiden raja-alueilla voidaan kehittää siitä huolimatta, että Pohjoismaiden ratkaisut EU:hun liittymisen suhteen vaihtelevat. Useimmat pohjoiset raja-alueet tulevat vuosina 1997-1999 olemaan mukana ja saamaan etuja EU:n INTERREG-ohjelmista. Pohjoismaiden ministerineuvosto (PMN) tulee jatkamaan raja-alueiden tukemista sekä taloudellisesti että aineellisesti. Ministerineuvosto on perustanut useita merkittäviä raja-aluehankkeita, ja niistä on saatu hyviä tuloksia. Lähtökohta myös tulevaisuudessa on, että suhteellisen suuri osuus ministerineuvoston panoksesta tullaan käyttämään INTERREG-ohjelmien osarahoituksena.

4. Asian valmistelu

Ehdotus on valmisteltu sisäasiainministeriössä virkatyönä. Valmistelun aikana on oltu yhteydessä valtiovarainministeriöön, Suomen Kuntaliittoon ja valtiontalouden

tarkastusvirastoon. Valmistelussa on lisäksi pyydetty lausunto ulkoasiain-, oikeus-, valtiovarain-, opetus-, maa- ja metsätalous-, liikenne-, kauppa- ja teollisuus-, sosiaali- ja terveys-, työ- sekä ympäristöministeriöltä, sisäasiainministeriön kuntaosastolta, maakunnan liitoilta, Suomen Kuntaliitolta sekä valtiontalouden tarkastusvirastolta. Valtiovarain- sekä kauppa- ja teollisuusministeriö ovat ehdottaneet selvitettäväksi, olisiko INTERREG II "Barents"-ohjelman hallintomallia syytä muuttaa siten, että ohjelman vastuullisena viranomaisena toimisi valtiollinen työvoima- ja elinkeinokeskus.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esityksen taloudellisia vaikutuksia koskevassa jaksossa 3.1. käsiteltyä valtion vastuuta ja takaisinsaantioikeutta koskeva kysymys tulee esiin myös INTERREG II "Suomen ja Ruotsin saaristo"-ohjelman yhteydessä, jossa Suomeen ja Ruotsiin EU-rahoituksen myöntävänä viranomaisena toimii Ahvenanmaan maakuntahallitus. Suomen valtion ja Ahvenanmaan maakuntahallituksen välistä suhdetta koskevan kysymyksen selvittäminen kuuluu oikeusministeriön toimialaan. Asiaa koskeva selvitys on oikeusministeriössä käynnistymässä. Kysymys on tarkoitus ratkaista samansuuntaisten linjojen mukaan kuin INTERREG II "Barents"-ohjelman osalta tässä esitetään.

Valtiovarainministeriössä on vireillä hanke valtiontalouden sisäisen valvonnan kehittämisen ja samalla EU-varojen valvonnassa edellytettävien toimenpiteiden selvittämiseksi. Tehtävää varten asetetun selvitysmiehen selvitys valmistuu maaliskuun 1997 loppuun mennessä, minkä jälkeen voidaan ryhtyä laajemmin tekemään tarvittavia muutoksia myös aluekehityslakiin. Tässä esityksessä pyritään täyttämään lainsäädännöllisesti vain kaikkein kiireellisin tarve.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

3 a §. *Aluekehitysviranomaisen tehtävät INTERREG-yhteisöaloiteohjelmassa.* Pykälässä säädetään aluekehitysviranomaisen (maakunnan liitto) toiminnasta EY:n rakennerahastoista avustuksia myöntävänä viranomaisena INTERREG-yhteisöaloiteohjelmien täytäntöönpanossa. Komissio on 30 päivänä heinäkuuta 1996 hyväksynyt INTERREG II "Barents" -toimenpideohjelman, jota sovelletaan Suomessa Lapin läänin alueella, Ruotsissa Norrbottenin läänissä sekä Norjassa Finnmarkin, Tromssan ja Nordlandin maakunnissa yhteistyön kehittämiseksi Venäjän lähialueiden kanssa.

Komission päätöksessä on EY:n rakennerahastoista tulevan rahoitusosuuden myöntäväksi viranomaiseksi kussakin ohjelmassa erikseen siihen tehtävään nimetty alueellinen viranomainen. Barents-ohjelmassa viranomaiseksi on nimetty Lapin liitto, jonka tehtävät liittyvät paitsi EY:n rakennerahastoista tulevan tuen myöntämiseen ja maksamiseen, myös tuen käytön valvontaan ja mahdolliseen takaisinperintään. Ohjelman täytäntöönpanossa tarvittavat kansalliset rahoitusosuudet myöntää toimivaltainen kansallinen viranomainen.

Maakunnan liitot, jotka oikeudelliselta muodoltaan ovat kuntayhtymiä, toimivat aluekehityslain 2 §:n mukaan aluekehitysviranomaisina. Aluekehitysviranomaisen tehtävistä säädetään aluekehityslain 3 §:ssä. Maakunnan liitot huolehtivat pykälän mukaan muun muassa yleisestä aluepoliittisesta suunnittelusta sekä aluehallintoviranomaisille kuuluvien aluekehitystoimenpiteiden yhteensovittamisesta. Aluekehitysviranomaiset hoitavat lisäksi lain 3 §:n 4 momentin mukaan tehtäviinsä liittyviä kansainvälisiä asioita ja yhteyksiä.

Kuntalain (365/1995) 2 §:n mukaan kunnille ei saa antaa uusia tehtäviä tai velvollisuuksia muuten kuin säätämällä lailla. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan kunta voi sopimuksen nojalla ottaa hoitaakseen muitakin kuin itsehallintoonsa kuuluvia julkisia tehtäviä.

Aluekehityslakia koskevassa mietinnössään eduskunnan hallintovaliokunta totesi, etteivät maakunnan liitot ole yleishallintoviranomaisia, vaan ne hoitavat laissa määritelty tehtävät (HaVM 20/1993). Vaikka ko-

mission päätöksellä Lapin liitolle annetut tehtävät Barents-ohjelmassa eivät sinänsä ole ristiriidassa Suomessa voimassa olevan lainsäädännön kanssa, aluekehityslain mukaan maakunnan liitoille määritelty tehtävät eivät yksiselitteisesti oikeuta liittoa toimimaan rakennerahastoista maksettavien avustusten maksajana muutoin kuin maakunnan kehittämisrahaan liittyvien tehtävien osalta.

Lapin liitto on osallistunut Barents-ohjelmaehdotuksen laatimiseen ja se on siten ottanut ohjelmassa määritelty tehtävät hoitaakseen. Kun ohjelmassa ei kuitenkaan ole yksityiskohtaisesti määritelty valvontatehtäviä eikä annettu takaisinperintää koskevia säännöksiä, tehtävästä on tarpeen säätää lailla.

Aluekehitysviranomaisen toimivallan selkeyttämiseksi ehdotetaan pykälässä säädettäväksi nimenomaisella säännöksellä aluekehitysviranomaisen toiminnasta INTERREG-yhteisöaloiteohjelman täytäntöönpanevana viranomaisena. Säännös on tarpeellinen myös sen varmistamiseksi, että INTERREG-ohjelmien täytäntöönpanon yhteydessä Suomessa toteutetaan EY:n perustamissopimuksen 209 a artiklaan sisältyvä periaate. Sen mukaan jäsenvaltion tulee toteuttaa EY:n taloudellisten etujen suojaamiseksi petolliselta menettelyltä samat toimenpiteet kuin se toteuttaa omien taloudellisten etujensa suojaamiseksi.

Säännöksellä on tarkoitus mahdollistaa aluekehitysviranomaisen toimiminen INTERREG-yhteisöaloitteiden rakennerahastoista tulevan tuen myöntävänä viranomaisena. Se, missä nimenomaisissa INTERREG-yhteisöaloitteissa aluekehitysviranomainen toimii kyseisenä viranomaisena, ratkaistaan komission päätöksellään hyväksymässä toimenpideohjelmassa.

6, 7, 9 ja 10 §. Ministeriöiden toimialajakojen joustavoittamista merkitsevä lainsäädäntö tuli voimaan vuoden 1996 alusta. Ministeriöiden toimialajaosta säädetään nykyään vain valtioneuvoston ohjesäännössä (1522/95). Lainsäädännössä ei muutosten jälkeen pääsääntöisesti käytetä ministeriön yksilöllistä nimeä vaan esimerkiksi käsitettä "asianomainen ministeriö". Kyseessä olevissa pykälissä ehdotetaan sisäasiainministeriön asemesta mainittavaksi "aluekehityksestä vastaava ministeriö", joka tässä yhteydessä on ilmaisuna "asianomaista ministeriötä" sel-

keämpi. Ministeriön mainitsemisen sijasta voidaan useimmissa tapauksissa käyttää käsitettä "valtioneuvosto". Tällöin valtioneuvoston ohjesäännön säännökset ministeriöiden toimialajaosta määräävät, minkä ministeriön käsiteltäviin asia kuuluu. Valtioneuvoston ohjesäännön säännökset yleisistunnon ja ministeriöiden välisestä ratkaisuvallan jaosta puolestaan osoittavat, kuuluuko asia yleisistunnon vai ministeriön ratkaisuvalltaan. Lainsäädännössä olevat toimialaa koskevat säännökset on edellä olevan johdosta muotoiltava niin, ettei niissä ratkaista, mille ministeriölle asia kuuluu.

10 a §. *Euroopan yhteisön rakennerahastoista myönnettävät avustukset.* Alueiden kehittämiseksi annetun asetuksen toukuussa 1996 voimaan tulleella muutoksella haluttiin muun muassa ottaa huomioon maakunnan kehittämisrahan käyttö rakennerahastoista tulevan rahoituksen vastaavana kansallisenä rahoitusosuutena.

EY:n tavoiteohjelmissa rakennerahastoista tulevat varat on budjetoitu valtion talousarvioon. Varat kanavoidaan hankkeisiin eri ministeriöiden hallinnonaloilla jo olevien kansallisten tuki- ja vastaavien järjestelmien kautta. Päätös kansallisen ja rakennerahastojen tuen myöntämisestä tehdään samanaikaisesti ja niihin sovelletaan samoja myöntämis-, valvonta- ja takaisinperintäsäännöksiä. Sisäasiainministeriön hallinnonalalla tällainen tukijärjestelmä on maakunnan kehittämISRaha. EY:n perustamissopimuksen 209 a artikla edellyttää, että rakennerahastovaroista huolehditaan yhtä hyvin kuin kansallisista varoista. Asetuksen katsottiin varojen budjetoinnin ja kansallisten tukijärjestelmien käytön vuoksi soveltuvan sellaisenaan myös sisäasiainministeriön hallinnonalalla käytettäviin rakennerahastovaroihin, mutta selkeyden vuoksi asetukseen otettiin sitä koskeva nimenomainen säännös (19 a §). Muutoksen ei katsottu välttämättömästi edellyttävän lain muutosta. Säädöspohjan yhtenäisyys vaatisi kuitenkin, että aluekehityslakiin otettaisiin vastaava säännös.

10 b §. *Rakennerahastojen varojen takaisinmaksu.* Koordinaatioasetuksen 23 artiklan mukaan jäsenvaltio on toissijaisesti vastuussa aiheettomasti maksettujen rakennerahastovarojen takaisin maksusta komissiolle, jollei jäsenvaltio ja/tai välittäjä ja/tai hankkeenedistäjä voi osoittaa, ettei kyse ole niiden syyksi luettavasta väärinkäytöksestä tai laiminlyönnistä. Vastuu EY-oikeuden

noudattamisesta on jäsenvaltiolla kokonaisuudessaan. Vastuun toteuttamista koskevat vaateet kohdistetaan jäsenvaltion hallitukseen. Hallitus on vastuussa riippumatta siitä, mikä valtion elin on tosiasiallisessa vastuussa EY-oikeuden rikkomisesta. Tämä voi olla myös valtiosääntöoikeudellisesti itsehallinnollinen elin, kuten kunta tai kuntien muodostama kuntayhtymä. Valtion hallitus voi tämän toissijaisen vastuunsa perusteella joutua suorittamaan väärinkäytöksen vuoksi menetetyt varat komissiolle. Kuitenkin INTERREG II "Barents" -yhteisöaloitetta koskevan toimenpideohjelman mukaan EU-rahoituksen Suomeen ja Ruotsiin myöntävä viranomainen eli Lapin liitto on suoraan vastuussa komissiolle EU-rahoituksen käytöstä, valvonnasta ja takaisinperinnästä. Valtiolla tulisi takaisinmaksutilanteen varalta olla Lapin liittoa kohtaan takaisinsaantioikeus komissiolle maksamiensa varojen osalta. Tämä merkitsisi taloudellisia vastuita viime kädessä myös Lapin liitolle.

Koordinaatioasetuksen 23 artikla säätelee ainoastaan komission ja jäsenvaltion välistä suhdetta. Se, miten vastuukysymys järjestetään jäsenvaltion sisällä, on sen sisäinen asia. Artikla ei estä sääntelemästä valtion takaisinsaantioikeutta lailla, joka koskisi hallituksen ja maakunnan liiton välisiä suhteita. Tällaista säännöstä sovellettaisiin siinä tapauksessa, että hallitus on joutunut takaisinmaksuvastuuseen komissiolle. Tällainen säännös on sen selvyyden vuoksi asianmukainen ja parempi ratkaisu kuin jättää asia pelkästään vahingonkorvausoikeudellisten sääntöjen varaan.

2. Tarkemmat säännökset

Ehdotetun 3 a §:n nojalla annettaisiin asetuksessa tarkemmat aluekehitysviranomaisen toimivaltaa koskevat säännökset. Asetukseen sisällytettäisiin tarkemmat säännökset menettelystä, jonka mukaan aluekehitysviranomainen myöntää INTERREG-toimenpideohjelman mukaiset avustukset rakennerahastoista, sekä rahoitusosuuden valvonnan kannalta tarpeelliset säännökset. Rahoitusosuuden valvonnalla tarkoitetaan tässä, seuraten aluekehityasetuksen ja valtionavustuksia koskevista määräyksistä annetun valtioneuvoston päätöksen (490/1965) systematiikkaa, niin varojen käytön valvontaa kuin valvonnan johdosta mahdollisesti seuraavaa takaisinperintääkin.

3. Voimaantulo

Euroopan yhteisöjen komissio on hyväksynyt Barentsin alueen INTERREG II -toimintaohjelman 30 päivänä heinäkuuta 1996. Ohjelma-asiakirjassa on vahvistettu ohjelman hallintomalli, jonka mukaan ohjelmaa hallinnoiva toimielin, hallintokomitea, arvioi rahoitettaviksi esitetyt hankkeet ja valitsee niistä ne, joihin olisi tarkoitus myöntää rakennerahastoista osarahoitusta. Rakennerahastojen varat hankkeeseen myöntää kyseisessä ohjelmassa Lapin liitto. Hallintomalliin

on ohjelman mukaan tarkoitus siirtyä vuoden 1997 alusta. Alueella on jo olemassa hankkeita, jotka odottavat pääsyä edellä selostettuun käsittelyyn. Jotta ohjelman toteutus hallintomallin mukaisesti voisi alkaa enemmittä viivytyksittä, laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

alueiden kehittämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan alueiden kehittämisestä 10 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1135/1993)
 6 §:n 2 momentti, 7 §:n 1 momentti, 9 §:n 2 ja 3 momentti ja 10 §:n 1 momentti sekä
lisätään lakiin uusi 3 a, 10 a ja 10 b § seuraavasti:

3 a §

Aluekehitysviranomaisen tehtävät INTERREG-yhteisöaloiteohjelmassa

Aluekehitysviranomainen voi toimia neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2052/88 soveltamisesta rakennerahastojen toiminnan yhteensovittamisen osalta toisaalta keskenään ja toisaalta Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4253/88 11 artiklaan perustuvaa INTERREG-yhteisöaloitetta koskevan toimenpideohjelman mukaisena Euroopan yhteisön rakennerahastoista tulevan rahoitusosuuden myöntävänä viranomaisena. Tarkemmat säännökset rahoitusosuuden myöntämisestä, maksamisesta ja valvonnasta annetaan asetuksella.

6 §

Aluekehitysrahat

Alueen kehittämistavoitteiden toteuttamiseksi myönnetään avustusta lähinnä alueen elinkeinotoiminnan omatoimiseen kehittämiseen (*maakunnan kehittämISRaha*). Valtion talousarvioon otetaan vuosittain tarvittava määräraha tätä tarkoitusta varten. Valtioneuvosto päättää määrärahan jakamisesta alueit-

tain. Aluekehitysviranomainen päättää määrärahan käytöstä alueellaan. Aluekehityksestä vastaava ministeriö voi käyttää osan määrärahasta useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin tai valtakunnallisesti tärkeisiin alueiden kehittämishankkeisiin. Tarkemmat säännökset maakunnan kehittämISRahan myöntämisestä, maksamisesta ja valvonnasta annetaan asetuksella.

7 §

Aluejaot

Aluepoliittisten tukitoimenpiteiden kohdentamista ja porrastamista varten määrätään kehitysalue ja rakennemuutosalue. Aluejakojen perustana käytetään seutukuntajakoa, joka perustuu lähinnä työssäkäyntiin ja kuntien väliseen yhteistyöhön. Seutukuntajaa vahvistaa aluekehityksestä vastaava ministeriö.

9 §

Viranomaisten yhteistyö

Kunkin ministeriön tulee neuvotella aluekehityksestä vastaavan ministeriön kanssa

hallinnonalansa keskushallintoviranomaisten ja liikelaitosten valmistelemista alueelliseen kehitykseen merkittävästi vaikuttavista toimenpiteistä.

Aluekehityksestä vastaava ministeriö vastaa kehittämissuunnitelmien ja alueellisen kehittämissuunnittelun yhteensovittamisesta, koostamisesta ja arvioinnista yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Alueiden kehittämiseen vaikuttavia suunnitelmia ja päätöksiä valmistellessaan ministeriö toimii yhteistyössä aluekehitysviranomaisten kanssa.

10 §

A aluekehitysneuvottelukunta

Aluekehityksestä vastaavan ministeriön yhteydessä toimii aluekehitysneuvottelukunta, jonka tehtävänä on lausuntoja antamalla osallistua tässä laissa tarkoitettujen päätösten valmisteluun, seurata alueellisen kehittämisen kansainvälistä kehitystä sekä lain tavoitteiden toteuttamista.

10 a §

Euroopan yhteisön rakennerahastoista myönnettävät avustukset

Tämän lain säännöksiä noudatetaan soveltuvin osin myös aluekehitysviranomaisen ja aluekehityksestä vastaavan ministeriön Euroopan yhteisön rakennerahastoista myöntämiin avustuksiin.

10 b §

Euroopan yhteisön rakennerahastojen varojen takaisinmaksu

Jos valtio on neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2052/88 soveltamisesta rakennerahastojen toiminnan yhteensovittamisen osalta toisaalta keskenään ja toisaalta Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4253/88 23 artiklassa tarkoitetun jäsenvaltion vastuun perusteella velvollinen maksamaan Euroopan yhteisöjen komissiolle takaisin Euroopan yhteisön rakennerahastojen varoja, aluekehitysviranomainen on velvollinen maksamaan valtiolle sen komissiolle suorittaman määrän täysimääräisenä kuluneen, jos varojen takaisinmaksu on johtunut aluekehitysviranomaisen menettelystä tai jos aluekehitysviranomainen on ohjelma-asiakirjan perusteella suoraan vastuussa komissiolle varojen käytöstä. Jollei takaisinmaksettavaa määrää makseta viimeistään asetettuna eräpäivänä, on sille maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan. Aluekehityksestä vastaavan ministeriön tehtävänä on varojen ja viivästyskoron periminen aluekehitysviranomaiselta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 21 päivänä helmikuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri Jouni Backman

Laki

alueiden kehittämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan alueiden kehittämisestä 10 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1135/1993) 6 §:n 2 momentti, 7 §:n 1 momentti, 9 §:n 2 ja 3 momentti ja 10 §:n 1 momentti sekä *lisätään* lakiin uusi 3 a, 10 a ja 10 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 a §

Aluekehitysviranomaisen tehtävät INTER-REG-yhteisöaloiteohjelmassa

Aluekehitysviranomainen voi toimia neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2052/88 soveltamisesta rakennerahastojen toiminnan yhteensovittamisen osalta toisaalta keskenään ja toisaalta Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4253/88 11 artiklaan perustuvaa INTERREG-yhteisöaloitetta koskevan toimenpideohjelman mukaisena Euroopan yhteisön rakennerahastoista tulevan rahoitusosuuden myöntävänä viranomaisena. Tarkemmat säännökset rahoitusosuuden myöntämisestä, maksamisesta ja valvonnasta annetaan asetuksella.

6 §

Aaluekehitysrahat

Alueen kehittämistavoitteiden toteuttamiseksi myönnetään avustusta lähinnä alueen elinkeinotoiminnan omatoimiseen kehittämiseen (*maakunnan kehittämisraha*). Valtion talousarvioon otetaan vuosittain tarvittava määräraha tätä tarkoitusta varten. Sisäasiainministeriö päättää määrärahan jakamisesta alueittain. Aluekehitysviranomainen päättää määrärahan käytöstä alueellaan. Sisäasiainministeriö voi käyttää osan määrärahasta useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin tai valtakunnallisesti tärkeisiin alueiden kehittä-

Alueen kehittämistavoitteiden toteuttamiseksi myönnetään avustusta lähinnä alueen elinkeinotoiminnan omatoimiseen kehittämiseen (*maakunnan kehittämisraha*). Valtion talousarvioon otetaan vuosittain tarvittava määräraha tätä tarkoitusta varten. *Valtioneuvosto* päättää määrärahan jakamisesta alueittain. Aluekehitysviranomainen päättää määrärahan käytöstä alueellaan. *A aluekehityksestä vastaava ministeriö* voi käyttää osan määrärahasta useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin tai valtakunnallisesti tärkeisiin alueiden

Voimassa oleva laki

mishankkeisiin. Tarkemmat säännökset maakunnan kehittämisrahan myöntämisestä, maksamisesta ja valvonnasta annetaan asetuksella.

Ehdotus

kehittämishankkeisiin. Tarkemmat säännökset maakunnan kehittämisrahan myöntämisestä, maksamisesta ja valvonnasta annetaan asetuksella.

7 §

Aluejaot

Aluepoliittisten tukitoimenpiteiden kohdentamista ja porrastamista varten määrätään kehitysalue ja rakennemuutosalue. Aluejakojen perustana käytetään seutukuntajakoa, joka perustuu lähinnä työssäkäyntiin ja kuntien väliseen yhteistyöhön. Seutukuntajaon vahvistaa sisäasiainministeriö.

Aluepoliittisten tukitoimenpiteiden kohdentamista ja porrastamista varten määrätään kehitysalue ja rakennemuutosalue. Aluejakojen perustana käytetään seutukuntajakoa, joka perustuu lähinnä työssäkäyntiin ja kuntien väliseen yhteistyöhön. Seutukuntajaon vahvistaa *aluekehityksestä vastaava ministeriö*.

9 §

Viranomaisten yhteistyö

Kunkin ministeriön tulee neuvotella sisäasiainministeriön kanssa hallinnonalansa keskushallintoviranomaisten ja liikelaitosten valmistelemista alueelliseen kehitykseen merkittävästi vaikuttavista toimenpiteistä.

Sisäasiainministeriö vastaa kehittämissuunnittelun yhteensovittamisesta, kokoamisesta ja arvioinnista yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Alueiden kehittämiseen vaikuttavia suunnitelmia ja päätöksiä valmistellessaan ministeriö toimii yhteistyössä aluekehitysviranomaisten kanssa.

Kunkin ministeriön tulee neuvotella *aluekehityksestä vastaavan* ministeriön kanssa hallinnonalansa keskushallintoviranomaisten ja liikelaitosten valmistelemista alueelliseen kehitykseen merkittävästi vaikuttavista toimenpiteistä.

Aluekehityksestä vastaava ministeriö vastaa kehittämissuunnittelun yhteensovittamisesta, kokoamisesta ja arvioinnista yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Alueiden kehittämiseen vaikuttavia suunnitelmia ja päätöksiä valmistellessaan ministeriö toimii yhteistyössä *aluekehitysviranomaisten* kanssa.

10 §

Aluekehitysneuvottelukunta

Sisäasiainministeriön yhteydessä toimii aluekehitysneuvottelukunta, jonka tehtävänä on lausuntoja antamalla osallistua tämän lain tarkoittamien päätösten valmisteluun, seurata alueellisen kehittämisen kansainvälistä kehi-

Aluekehityksestä vastaavan ministeriön yhteydessä toimii aluekehitysneuvottelukunta, jonka tehtävänä on lausuntoja antamalla osallistua *tässä laissa tarkoitettujen* päätösten valmisteluun, seurata alueellisen kehittämi-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

tystä sekä lain tavoitteiden toteuttamista.

sen kansainvälistä kehitystä sekä lain tavoitteiden toteuttamista.

10 a §

***Euroopan yhteisön rakennerahastoista
myönnettävät avustukset***

Tämän lain säännöksiä noudatetaan soveltuvin osin myös aluekehitysviranomaisen ja aluekehityksestä vastaavan ministeriön Euroopan yhteisön rakennerahastoista myöntämiin avustuksiin.

10 b §

***Euroopan yhteisön rakennerahastojen
varojen takaisinmaksu***

Jos valtio on neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2052/88 soveltamisesta rakennerahastojen toiminnan yhteensovittamisen osalta toisaalta keskenään ja toisaalta Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4253/88 23 artiklassa tarkoitetun jäsenvaltion vastuun perusteella velvollinen maksamaan Euroopan yhteisöjen komissiolle takaisin Euroopan yhteisön rakennerahastojen varoja, aluekehitysviranomainen on velvollinen maksamaan valtiolle sen komissiolle suorittaman määrän täysimääräisenä kuluneen, jos varojen takaisinmaksu on johtunut aluekehitysviranomaisen menettelystä tai jos aluekehitysviranomainen on ohjelma-asiakirjan perusteella suoraan vastuussa komissiolle varojen käytöstä. Jollei takaisinmaksettavaa määrää makseta viimeistään asetettuna eräpäivänä, on sille maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan. Aluekehityksestä vastaavan ministeriön tehtävänä on varojen ja viivästyskoron periminen aluekehitysviranomaiselta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Asetus

INTERREG -yhteisöaloitteen toimeenpanosta

Sisäasiainministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrätyn ministerin esittelystä säädetään alueiden kehittämisestä 10 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1135/1993) 3 a §:n nojalla, sellaisena kuin se on laissa /1997:

1 §

Tätä asetusta sovelletaan neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2052/88 soveltamisesta rakennerahastojen toiminnan yhteensovittamisen osalta toisaalta keskenään ja toisaalta Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4253/88 11 artiklaan perustuvaa INTERREG -yhteisöaloitetta koskevan toimenpideohjelman Euroopan yhteisön rakennerahastoista tulevan rahoitusosuuden myöntämiseen, maksamiseen ja valvontaan, kun rahoitusosuuden myöntävänä viranomaisena toimenpideohjelman mukaan toimii alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu aluekehitysviranomaisena toimiva maakunnan liitto.

2 §

Toimenpideohjelmalla tarkoitetaan 1 §:ssä tarkoitetun INTERREG -yhteisöaloitteen toteuttamiseksi laadittua, Euroopan yhteisöjen komission päätöksellään hyväksymää ohjelma-asiakirjaa.

3 §

Maakunnan liitto myöntää 1 §:ssä tarkoitetun rahoitusosuuden toimenpiteeseen edellyttäen, että:

1) kansallisen rahoitusosuuden myöntävä viranomainen on arvioinut toimenpiteen sel-laiseksi, että se voi myöntää siihen kansallisen rahoitusosuuden;

2) toimenpide on käsitelty toimenpideohjelmaan perustuvassa ohjelmaa hallinnoivassa toimielimessä (*hallintokomitea*) ja se on yksimielinen toimenpiteen rahoittamisesta ohjelman puitteissa;

3) toimenpiteen rahoitusosuuksista on sovitettu kaikkien toimenpiteen rahoitukseen osallistuvien kesken; ja

4) toimenpide on muutenkin yhteisön oikeuden ja kansallisen lainsäädännön säännösten sekä toimenpideohjelman mukainen.

4 §

Sen lisäksi, mitä 3 §:ssä säädetään, sovelletaan 1 §:ssä tarkoitetun rahoitusosuuden myöntämiseen, maksamiseen ja valvontaan soveltuvin osin, mitä alueiden kehittämisestä annetussa asetuksessa (1315/1993) säädetään.

5 §

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 1997.

Ennen tämän asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

